

provides the elements of the forensic characteristics of corruption offenses in the field of public procurement: the mechanism of committing, the trace picture, the reasons and conditions.

Keywords: public procurement, corruption offenses in the field of public procurement, reasons and conditions for committing offenses.

УДК 343.132

DOI 10.31733/2078-3566-2021-1-285-291

Наталія ПАВЛОВА®
кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ВАЖЛИВІСТЬ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ОСОБИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ШЛЯХОМ ШАХРАЙСТВА

У статті висвітлюються нормативно-правові акти, які регламентують забезпечення прав і свобод осіб, в яких проводиться обшук. Наводяться випадки, коли через необхідність виконання завдань кримінального судочинства обмежуються права та свободи особи. Виокремлено основні проблемні ситуації, що виникають під час проведення обшуку та пропонуються шляхи їх вирішення з урахуванням дотримання законодавчих вимог.

Ключові слова: слідчий, прокурор, забезпечення прав і свобод особи, порушення прав і свобод особи, слідчі (розшукові) дії, обшук.

Постановка проблеми. Конституцією України визначено, що всі люди є вільними і рівними у своїй гідності та правах, а права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. До того ж, громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом (ст.ст. 21, 24) [1].

Обмеження конституційних прав і свобод людини та громадянина заборонено, крім випадків, передбачених Законом. Виходячи зі змісту основоположних документів, які гарантують дотримання прав і свобод людини та громадянина, можна сказати, що їх обмеження допускається лише за наявності суспільно значущих цілей та заради захисту громадян і держави від злочинних посягань.

Керівними ж положеннями для закріплення завдань кримінального судочинства, побудови його стадій, окремих проваджень, інститутів є засади, що визначені статтею 7 КПК України. Саме вони є запорукою захисту прав і свобод людини та громадянина, а також врегулювання діяльності органів, які ведуть кримінальне провадження. Втім, іноді трапляється порушення цих засад, а завдання кримінального судочинства не завжди співпадають з інтересами всіх сторін провадження. Суб'єкти можуть перешкоджати досягненню визначених законом завдань шляхом невиконання процесуальних обов'язків чи зловживання наданими правами, що зумовлює необхідність у здійсненні правоохоронними органами ряду правових обмежень задля досягнення цілей кримінального судочинства.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми свідчить, що низка положень відносно дотримання прав і свобод особи під час здійснення кримінального судочинства досліджувалися такими вченими, як: А. Ф. Волобуєв, В. П. Гмирко, Ю. М. Грошевий, О. П. Кучинська, Л. М. Лобойко, Є. Д. Лук'янчиков, П. А. Лупинська, О. Р. Михайленко, М. М. Михеєнко, В. В. Рожнова, С. М. Стахівський, Л. Д. Удалова, І. Я. Фойницький, І. І. Циліорик, К. О. Чаплинський, Ю. М. Чорноус, Т. Г. Шаповалова, В. Ю. Шепітько та

© Павлова Н. В., 2021

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1572-4648>

pavlova_natalia_vvv@ukr.net

іншими дослідниками. Вказані автори зробили чималий внесок як у теорію кримінального процесу, так і у практику його застосування, удосконалили тактичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень з урахуванням дотримання прав і свобод учасників кримінального процесу. Між тим, низка положень потребує додаткової аргументації, особливо, з урахуванням дотримання прав і свобод особи під час проведення слідчих (розшукових) дій, спрямованих на отримання інформації від матеріальних джерел.

Метою статті є на підставі аналізу думок вчених та зіставлення законодавчих і вичинених нормативно-правових актів, обґрунтувати та довести необхідність дотримання прав і свобод особи під час проведення слідчих (розшукових) дій, спрямованих на отримання інформації від матеріальних джерел при розслідуванні кримінальних правопорушень, вчинених шляхом шахрайства.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом набувають поширення злочинні дії, здійснені шляхом обману та зловживання довірою, що з кожним роком стають більш витонченими та зухвалими і набувають вигляду цивільно-правових відносин, що ускладнює процес розслідування та доведення вини особи, яка має до цього причетність. Все це потребує застосування дієвих засобів, прийомів, методів та обрання цілого арсеналу процесуальних дій, спрямованих на отримання доказів.

Оскільки одним із основних засобів формування доказової бази для забезпечення прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження є слідчі (розшукові) дії, то з теоретичного і практичного погляду залишається актуальним питання: за яких умов слідчі (розшукові) дії визнаються правомірними, і якими механізмами їхню правомірність можна забезпечити [2, с. 1].

На нашу думку, прогресивним кроком стало чітке визначення у статті 87 КПК України підстав недопустимості фактичних даних як доказів. Так, недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав і свобод людини [3].

З цього виходить, що у результаті злочинного нехтування нормами, які визначають умови і порядок збирання та перевірки доказів та їхніх джерел, всі здобуті фактичні дані вважаються недопустимими [4, с. 26]. Тому під час проведення слідчих (розшукових) дій, які є основним засобом збирання доказів, слід дотримуватися як кримінальних процесуальних, так і конституційних вимог та не ставати на заваді реалізації прав усіх учасників кримінального судочинства, окрім випадків, визначених законом.

Натомість проведення слідчих (розшукових) дій часто супроводжується обмеженням прав людини, що передбачає примусовий вплив, який застосовують до учасників слідчих (розшукових) дій уповноважені органи й особи з метою забезпечення процесуального порядку, здійснення кримінально-процесуального доказування [5, с. 101].

Як показав аналіз судово-слідчої практики та опитування практичних працівників, при розслідуванні кримінальних правопорушень, вчинених шляхом шахрайства, саме під час проведення слідчих (розшукових) дій, спрямованих на отримання інформації з матеріальних джерел, здебільшого постає питання щодо обмеження прав і свобод осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. Вимушене втручання у права громадян відбувається під час проведення обшуку та слідчого огляду через необхідність вилучення та огляду низки предметів та документів, які стосуються справи, містять у собі інформацію про обставини шахрайства або є засобом вчинення таких кримінальних правопорушень.

В основному об'єктами вилучення у провадженнях даної категорії є:

- реєстраційні та установчі документи установи, підприємства, організації (з метою доведення фіктивності їх діяльності, встановлення терміну існування, законності отримання та стосунку до їх видачі певних осіб тощо);

- документи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, інші документи, в яких відображаються господарські операції (з метою виявлення незаконних фінансових операцій, отримання інформації про фінансовий стан установи, підприємства, організації тощо);

- документи, що засвідчують проведення банківських операцій (заяви на переказ готівки, видаткові касові ордери, грошові чеки, платіжні доручення тощо);

- правовстановлюючі документи на землю, рухоме та нерухоме майно (з метою встановлення правового зв'язку конкретного майна з його власником, відповідності цих документів встановленому зразку або навпаки – встановлення факту їх підробки тощо);

- документи, що посвідчують особу (з метою встановлення факту їх використання у різноманітних шахрайських схемах, факту їх підробки тощо);

- документи про освіту та трудовий стаж, документи про стан здоров'я, страхові документи (для встановлення факту їх використання при працевлаштуванні, отриманні соціальних пільг, виплат, страховки тощо);

- різноманітні договори (про туристичне обслуговування, трудові контракти, про виконання ремонтних, будівельних робіт, договори купівлі-продажу, дарування, спадкування, доручення тощо);

- комп'ютерна техніка та сервісне обладнання, телефони тощо;

- засоби маскуванню, що використовувалися шахраями під час вчинення шахрайських дій;

- обладнання для виготовлення піддроблених документів, бланків, грошових купюр тощо;

- записні книжки, чернетки, оголошення, в яких міститься інформація про шахрайські дії;

- печатки, штампи, бланки документів, які використовувалися або планувалися використовуватися для вчинення шахрайства;

- фотографії (жертв шахрайства, співучасників тощо);

- майно, що здобуте злочинним шляхом тощо.

Втім, не дивлячись на вимогу кримінального процесуального законодавства (п. 7 ст. 234 КПК) вказувати в ухвалі на проведення обшуку всіх індивідуальних або родових ознак речей, документів, іншого майна або осіб, яких планується відшукати, а також їхнього зв'язку із вчиненим кримінальним правопорушенням, у більшості матеріалів кримінальних проваджень ці ознаки вказуються вельми розпливчасто та не в повному обсязі. Слідчі, дізнавачі пояснили такий підхід недостатністю інформації щодо об'єктів пошуку на момент прийняття рішення про проведення обшуку. До того ж, вони не вбачають проблеми вилучити майно, не вказане в ухвалі, оскільки за правилами п. 7 ст. 236 КПК України таке майно вважається тимчасово вилученим.

Натомість на практиці виникає низка питань, пов'язаних із процедурою повернення такого тимчасово вилученого майна. До того ж, особи, в яких проводилися обшуки, та їх захисники нерідко вбачають у таких діях порушення їхніх прав і свобод.

На підтвердження можна навести приклад із судової практики. Так, під час проведення обшуку було тимчасово вилучено речі, котрі належать ТОВ «ОСОБА_3». Відповідно до ухвали слідчого судді, дозвіл на проведення обшуку було надано слідчому з метою виявлення і вилучення документів і предметів, що свідчать про фінансово-господарські операції товариства з обмеженою відповідальністю – посадових інструкцій посадових осіб, чорнових записів, комп'ютерної техніки (CD, DVD дисків, флеш-накопичувачів, жорстких дисків та ін.), печаток вказаних та інших підприємств, мобільних телефонів, факсиміле. Втім, в ухвалі слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку надано дозвіл на вилучення комп'ютерної техніки та конкретизовано, що комп'ютерна техніка – це CD, DVD диски, флеш-накопичувачі, жорсткі диски та ін., однак прямо не вказано щодо надання дозволу на вилучення ноутбуків. Ноутбуки не були отримані в результаті вчинення кримінального правопорушення, не є засобами або знаряддями його вчинення, слідчим не було повідомлено, що інформація, яка міститься на вказаній комп'ютерній техніці, є необхідною умовою проведення експертного дослідження, доступ до даної комп'ютерної техніки не обмежувався адвокатом під час проведення обшуку, а навпаки, неодноразово слідчому пропонувалось здійснити копіювання інформації з такої техніки, та системи логічного захисту на вищевказаних інформаційних системах не знаходились, що надавало змогу слідчому безперешкодно скопіювати інформацію з ноутбуків. Ці ноутбуки є тимчасово вилученим майном та потребували накладення арешту, однак слідчий не звернувся до слідчого судді з відповідним клопотанням і не повернув майно власнику, що зумовило ряд скарг з боку адвокатів [6].

Узагальнення судово-слідчої практики дає змогу встановити й інші найпоширеніші проблемні ситуації, з якими стикаються правоохоронні органи під час проведення обшуку та огляду.

Так, законодавець дозволяє проникнути до житла чи іншого володіння особи лише один раз. Проте, як слушно звертає увагу І. М. Бігунець, тривалість такого «одного разу» не визначена. Це є підставою для зловживань, внаслідок чого обшуки проводяться по декілька днів із перервами. З огляду на це, уповноважені суб'єкти кримінального процесу повинні звертати увагу на дотримання безперервності процедури проведення обшуку [7, с. 87]. Законодавчий припис щодо обов'язкової аудіо- та відеофіксації проведення обшуку покликаний забезпечити додаткові гарантії законності при проведенні обшуку [8, с. 37]. Втім, не дивлячись на законодавчу вимогу щодо обов'язковості безперервної відеофіксації ходу та результатів обшуку житла чи іншого володіння особи, на практиці іноді має місце переривання відеофіксації через технічні неполадки та інші непередбачувані ситуації. З метою запобігання скаргам з боку обшукуваної особи, слід заздалегідь продумати варіанти щодо уникнення подібних випадків, зокрема підго-

тувати зарядний пристрій, запасну відеокамеру тощо.

У 13 % випадків під час проведення обшуків відеозапис здійснюється камерою, вмонтованою у мобільний телефон. На нашу думку, це є неприпустимим, оскільки у кримінальному провадженні повинні зберігатися оригінальні примірники технічних носіїв інформації. У 12 % випадків такі відеозаписи підлягають експертному дослідженню, для проведення якого вимагається лише оригінал відеозапису.

Збережені матеріали відеозапису можуть підтвердити факт правомірності дій працівників правоохоронних органів, які здійснювали обшук, з метою уникнення звинувачення у катуванні, жорстокому та нелюдському поводженні, фабрикації результатів обшуку, запобігання обвинуваченням з приводу не роз'яснення певних прав та обов'язків.

Виходячи зі змісту ч. 2 ст. 87 КПК України, недопустимими вважаються фактичні дані, отримані внаслідок здійснення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, але проведені без такого [3]. Законом дозволяється проводити обшук без ухвали слідчого судді, суду тільки у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя, житла чи переслідуванням особи, після чого негайно звернутися до слідчого судді, суду із клопотанням про проведення обшуку. Тому з метою уникнення порушення прав особи, в якій проводився обшук, слід обов'язково узаконити отримані результати обшуку. До того ж, перед прийняттям рішення про проникнення без ухвали слідчого судді, суду до житла чи іншого володіння особи, слід зважити підстави для такого обшуку.

Нерідко на практиці під виглядом огляду проводиться обшук, що зумовлює у подальшому визнати результати проведення слідчої (розшукової) дії недопустимими, а права особи, в якій проводився такий обшук, порушеними.

Так, Вищим спеціалізованим судом України визнано недопустимим доказом протокол огляду місця події у ОСОБА_2, у ході якого було вилучено об'єкти без дозволу слідчого судді, суду. Посилання прокурора на можливість проведення огляду за згодою власника житла виявилось безпідставним, оскільки ця норма закону не регламентує проведення огляду житла, а встановлює винятки із загального правила [9].

Недопустимими вважаються й результати проведення обшуку за адресою, яка не співпадає із тою, що вказана в ухвалі слідчого судді, суду, а також, якщо в ухвалі не вірно вказаний володілець об'єкта, в якому проводиться обшук. Так, у клопотанні слідчий послався на необхідність проведення обшуку житла за місцем проживання ОСОБА_3, яка підозрюється у шахрайстві разом з ОСОБА_4, для відшукання грошей, документів про спільну шахрайську діяльність. Проте клопотання слідчого судді відхилив з наступних підстав. Посилання слідчого на підозру ОСОБА_3 у шахрайстві документально не підтверджено, оскільки повідомлення про підозру до клопотання не додано, а витяг з ЄРДР свідчить про повідомлення про підозру лише ОСОБА_4. В порушення п. 6 ч. 3 ст. 234 КПК України в клопотанні також не зазначено особу, якій належить житло. За викладених обставин суд виходив з пріоритету гарантованої ст. 30 Конституції України недоторканості житла перед немотивованим бажанням слідчого проникнути в чуже житло [10].

Статтею 59 Конституції України забезпечено кожному право на професійну правничу допомогу. Тому не слід оминати увагою й дотримання «права на захист». Недопустимими вважаються фактичні дані, отримані внаслідок порушення права особи на захист. Утім, у кримінальних провадженнях, у тому числі щодо шахрайств, має місце низка скарг, пов'язаних із недопущенням адвоката до проведення обшуку. Часто такі скарги впливають у відхилення суддею доказів, отриманих через порушення права на захист.

Підставою відмови в допуску захисника подеколи слідчі визнають те, що: з його клієнтом (особою, у якій проводять обшук) немає укладеного договору про надання правової допомоги, отже, він захисником такої особи на момент проведення обшуку не є; слідча (розшукова) дія вже розпочалася, й адвокат, як стороння особа, вже не може бути на ній присутній [11, с. 97].

Між тим, незалежно від процесуального статусу особи, в якій проводиться обшук, їй необхідно таке право забезпечити. Адже слідчий, прокурор зобов'язаний допустити такого адвоката або представника до обшуку на будь-якому етапі його проведення (ч. 3 ст. 236 КПК України) [3]. Якщо обшук проводиться у особи або за участю особи, у якій відсутня укладена на момент обшуку угода з адвокатом, але така особа має намір скористатися правовою допомогою, адвокату має бути надана можливість виконати всі формальності, пов'язані з підтвердженням повноважень, після чого він стає повноправним учасником слідчої дії – обшуку [12].

Як свідчить аналіз кримінальних проваджень та судової практики, опитування практичних працівників, у провадженнях щодо шахрайств нерідко об'єктами обшуку є приміщення підприємств, установ та організацій. Утім, доволі часто в ухвалі вказується юридична

адреса підприємства, організації, установи, що містить велику кількість об'єктів (офісів, кабінетів). Це призводить до того, що пошукові дії проводяться навіть у тих офісах, володільці та власники яких не мають відношення до вчинення шахрайських дій, що зумовлює скарги від таких осіб. Вирішенням цієї проблеми є вказування в ухвалі не тільки юридичної адреси, а й номерів, місця розташування офісів, які знаходяться на території проведення обшуку.

Останнім часом шахраї, маючи сучасне технічне обладнання, корупційні зв'язки з органами державної влади та правоохоронними органами, досконало знаючи законодавство тощо, заздалегідь продумують можливі ускладнення, що можуть виникнути внаслідок їх злочинної діяльності.

Згідно з КПК України та ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», обшук у володінні адвоката проводиться лише на підставі судової ухвали про дозвіл на обшук у адвоката за клопотанням Генерального прокурора, його заступників, прокурора області тощо. Це пов'язано із необхідністю збереження адвокатської таємниці. Цю вимогу законодавця шахраї швидко взяли на озброєння і стали оформлювати на адвоката, з яким укладено угоду про надання адвокатських послуг, оренду окремого приміщення в офісі, в якому зберігаються всі документи та комп'ютерна техніка, що містить в собі цінну інформацію. Звісно, прибувши із ухвалою про проведення обшуку на конкретному підприємстві, установі та організації, відразу втрачається можливість провести пошукові дії на об'єкті, що орендується адвокатом до отримання такого дозволу. Якщо слідчий, прокурор, отримавши таку інформацію, проігнорують законодавчі вимоги щодо особливого порядку проведення обшуку у приміщенні, що належить адвокату, результати такого обшуку можуть у майбутньому визнатися недопустимими, а права осіб порушені. Тому на етапі підготовки до обшуку слід прорахувати можливі варіанти володіння житлом чи іншим приміщенням адвокатом чи іншими особами, щодо яких передбачено особливі порядки кримінального провадження.

Висновки. Отже, серед слідчих (розшукових) дій, спрямованих на отримання інформації від матеріальних джерел у провадженнях щодо шахрайства, найпоширенішим є обшук. Проведення цієї слідчої (розшукової) дії пов'язано не тільки із необхідністю дотримання організаційно-тактичних вимог і норм кримінального процесуального кодексу, а й забезпеченням прав і свобод осіб, в яких проводиться обшук. Утім, у виняткових випадках, з метою захисту громадян і держави від злочинних посягань в межах виконання завдань кримінального судочинства закон дозволяє обмежувати деякі права та свободи особи. Насамперед порушуються такі права особи, як «недоторканість житла» «таємниця листування, телефонних розмов», «не втручання в особисте і сімейне життя», «свобода пересування» тощо. Втім, поряд із порушенням окреслених прав кожному гарантується право оскаржувати в суді рішення, дії чи бездіяльність осіб, які провели обшуки; звертатися до суду із зверненням про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю осіб, які проводили обшук. До того ж, особі, щодо якої здійснюється обшук, гарантується ряд інших прав, у тому числі право на професійну правничу допомогу та ін. Проте законодавче регулювання обшуку як процесуальної дії залишається на низькому рівні, що зумовлює низку порушень з боку представників правоохоронних органів та використання цих законодавчих прогалин особами, в яких проводився обшук.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Циліорик І. І. Гарантії прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.09. Національний університет «Львівська політехніка». Львів. 2020. 20 с.
3. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
4. Шевченко Т. Б., Боргновська З. П., Солоткий С. А. До питання про докази у кримінальному судочинстві. Вісник Верховного Суду України. 2009. № 11. С. 26.
5. Кун Д. Е. Особенности обеспечения прав участников следственных действий. Общество: политика, экономика, право. 2017. № 4. С. 101–103. DOI: <https://doi.org/10.24158/pep.2017.6.19>.
6. Справа № 202/1574/19: Ухвала Іменем України від 10 квітня 2019 року м. Дніпро Слідчого судді Індустріального районного суду м. Дніпропетровська. URL: <https://youcontrol.com.ua/statcatalog/img/logo.svg>. (дата звернення 20 січня 2021).
7. Бігунець І. М. Повноваження захисника на досудовому розслідуванні: дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Національна академія внутрішніх справ. Київ. 2020. 236 с.

8. Проведення слідчих (розшукових) дій із застосуванням звуко- та відеозаписувальних технічних засобів: метод. рек. / [В. В. Невгад, Р. М. Дударець, А. А. Саковський, М. П. Климчук]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. 67 с.
9. Справа № 5-1944км 15 від 21 жовтня 2015 року. URL: <https://alibi.dp.ua>. (дата звернення 24 січня 2021).
10. Справа № 1-кв/754/2175/13: Ухвала Іменем України м. Дніпро Слідчого судді Деснянського районного суду м. Києва від 17 грудня 2013 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/54087950> (дата звернення 05 січня 2021).
11. Мельниченко А. В. Забезпечення прав особи на досудовому розслідуванні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 294 с.
12. Михайленко В. Міф № 5: Обшук проводиться виключно за участю адвоката. URL: <https://hcac.court.gov.ua/hcac/> (дата звернення 05 січня 2021).

Надійшла до редакції 19.03.2021

References

1. Konstytutsiya Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28 chervnya 1996 roku № 254k/96-VR. [The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 № 254k / 96-VR]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St. 141. [in Ukr.].
2. Tsylyuryk, I. I. (2020) Harantiyi prav, svobod i zakonnykh interesiv uchastnykiv kryminal'noho provadzhennya pid chas provedennya slidchykh (rozshukovykh) diy [Guarantees of rights, freedoms and legitimate interests of participants in criminal proceedings during the investigative (search) actions] : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. yuryd. nauk: 12.00.09. *Natsional'nyy universytet «L'viv's'ka politekhnika»*. L'viv. 20 s. [in Ukr.].
3. Kryminal'nyy protsesual'nyy Kodeks Ukrainy vid 13 kvitnya 2012 roku № 4651-VI. [Criminal Procedure Code of Ukraine of April 13, 2012 № 4651-VI]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. [in Ukr.].
4. Shevchenko, T. B., Bortnovs'ka, S. P., Solotky, S. A. (2009) Do pytannya pro dokazy u kryminal'nomu sudochynstvi. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy*. 2009. № 11. S. 26. [in Ukr.].
5. Kun, D. E. (2017) Osobennosti obespechenyya prav uchastnykov sledstvennykh deystviy. [Features of ensuring the rights of participants in investigative actions]. *Obshchestvo: polityka, ekonomika, pravo*. 2017. № 4. S. 101–103. DOI: <https://doi.org/10.24158/pep.2017.6.19>. [in Ukr.].
6. Sправа № 202/1574/19: Ukhvala Imenem Ukrainy vid 10 kvitnya 2019 roku m. Dnipro Slidchoho suddi Industrial'noho rayonnoho sudu m. Dnipropetrovs'ka. [Case № 202/1574/19: Ruling on behalf of Ukraine of April 10, 2019, Dnipro, Investigating Judge of the Industrial District Court of Dnipropetrovsk]. URL: <https://youcontrol.com.ua/statcatalog/img/logo.svg>. (data zvernennya 20 sichnya 2021). [in Ukr.].
7. Bihunets' I. M. (2020) Povnovazhennya zakhysnyka na dosudovomu rozsliduvanni [Powers of the defender on pre-trial investigation] : dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.09. *Natsional'na akademiya vnutrishnikh sprav*. Kyiv. 236 s. [in Ukr.].
8. Provedennya slidchykh (rozshukovykh) diy iz zastosuvannyam zvuko- ta videozapysuval'nykh tekhnichnykh zasobiv [Carrying out of investigative (search) actions with use of sound and video recording technical means] : metod. rek. / [V. V. Nevhad, R. M. Dudarets', A. A. Sakovs'kyi, M. P. Klymchuk]. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav, 2018. 67 s. [in Ukr.].
9. Sправа № 5-1944км 15 від 21 жовтня 2015 року. [Case № 5-1944км 15 dated 21 October 2015]. URL: <https://alibi.dp.ua>. (data zvernennya 24 sichnya 2021). [in Ukr.].
10. Sправа № 1-кв/754/2175/13: Ukhvala Imenem Ukrainy m. Dnipro Slidchoho suddi Desnyans'koho rayonnoho sudu m. Kyieva vid 17 hrudnya 2013 roku. [Case № 1-кв / 754/2175/13: Ruling on behalf of Ukraine of Dnipro of the Investigating Judge of the Desniansky District Court of Kyiv of 17 December 2013]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/54087950> (data zvernennya 05 sichnya 2021). [in Ukr.].
11. Mel'nychenko, A. V. Zabezpechennya prav osoby na dosudovomu rozsliduvanni [Ensuring the rights of the person in the pre-trial investigation] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kyiv, 2018. 294 s. [in Ukr.].
12. Mykhaylenko V. Mif № 5: Obshuk provodyt'sya vyklyuchno za uchastyu advokata. [Myth № 5: The search is conducted exclusively with the participation of a lawyer.] URL: <https://hcac.court.gov.ua/hcac/> (data zvernennya 05 sichnya 2021). [in Ukr.].

SUMMARY

Natalia V. Pavlova. Importance of respecting individual's rights and freedoms during a search in criminal investigation of offenses committed thorough fraud. The article states that restrictions on the constitutional rights and freedoms of man and citizen are prohibited, except as provided by law. Based on the content of fundamental documents that guarantee respect for human and civil rights and freedoms, we can say

that their restriction is allowed only in the presence of socially significant goals and to protect citizens and the state from criminal encroachment.

The guiding provisions for consolidating the tasks of criminal justice, construction of its stages, separate proceedings, institutions are the principles defined by Article 7 of the CPC of Ukraine. They are the key to protecting the rights and freedoms of man and citizen, as well as regulating the activities of bodies conducting criminal proceedings.

The article covers the regulations governing the rights and freedoms of persons searched. There are cases when, due to the need to perform the tasks of criminal proceedings, the rights and freedoms of the person are restricted. The main problem situations that arise during the search are identified.

In particular, in practice, a number of issues arise related to the procedure for the return of such temporarily seized property. Decisions do not always specify a specific list of objects to be removed. There are some issues with the legal requirement to videotape the progress of the search and the results of the search without interruption.

A search under the guise of an inspection is also recognized as a problem, which leads to further recognition of the results of the investigative action as inadmissible, and the rights of the person in whom such a search was conducted as violated.

The procedure for admitting a lawyer to a search is not regulated by law. There are also many problems when conducting a search at the enterprise, institution and organization.

Ways to solve problem situations are proposed, taking into account compliance with legal requirements.

Keywords: *investigator, prosecutor, ensuring the rights and freedoms of the person, violation of the rights and freedoms of the person, investigative actions, search.*

УДК 343.1

DOI 10.31733/2078-3566-2021-1-291-298

**Наталія
ЧЕРНЯК**[©]
кандидат юридичних
наук, доцент

**Володимир
КІЯНИЦЯ**[©]
викладач

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧИХ З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПІД ЧАС ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ

Статтю присвячено дослідженню проблем, які стосуються взаємодії слідчих з оперативними підрозділами під час призначення та проведення обшуку. На підставі наукового аналізу нормативно-правових актів з'ясовано окремі особливості правильності проведення такої слідчої (розшукової) дії, як обшук з дотриманням всіх вимог, зазначених у Кримінальному процесуальному кодексі України та законах України.

Ключові слова: *взаємодія, слідчий, обшук, оперативні підрозділи, прокурор, кримінальне провадження.*

Постановка проблеми. У зв'язку з прийняттям та впровадженням чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), запроваджено новий підхід до визначення статусу та повноважень учасників кримінального процесу, взаємовідносин між ними. Тому з метою оптимізації діяльності правоохоронців у сучасних умовах, з огляду на постійні реформи як в МВС України, так і в прокуратурі України, було внесено зміни

© Черняк Н. П., 2021

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9494-7016>

cherniak_nat@i.ua

© Кіяниця В. М., 2021

k_kp@dduvs.in.ua